

# ONTLUIKEND BEGRIP VOOR LEVENSBEËINDIGING IN ITALIË

Artsen, patiënten en naasten hebben dit jaar in Italië een aantal keren met succes een beroep gedaan op het recht zinloze levensverlengende behandelingen stop te zetten. De katholieke kerk boet aan kracht in.

SOFIA MORATTI

Tot voor kort was in Italië het recht van een patiënt om een levensverlengende behandeling te weigeren onzeker. Behalve bij terminale patiënten zou dat volgens de katholieke kerk neerkomen op (hulp bij) zelfmoord. De laatste tijd brengen Italiaanse rechters een grondige rechtsverandering teweeg. Zij worden daarin gevolgd door medici en media.

De 21-jarige Italiaanse Eluana Englaro raakte in 1992 na een auto-ongeluk in coma. Ze is nooit meer bij bewustzijn geweest en artsen verwachten dat zij in deze permanente vegetatieve staat verder zal leven.<sup>1</sup> Haar vader probeert sinds 1997 toestemming van de rechter te krijgen om de kunstmatige vocht- en voedseltoediening stop te zetten. De rechtbanken en gerechtshoven hebben dit verzoek zeven keer geweigerd.

Onder veel media-aandacht is vader Englaro in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. Onlangs vernietigde die eerdere uitspraken en concludeerde dat de kunstmatige vocht- en voedseltoediening mag worden stopgezet. De raad stelt twee voorwaarden: er moet zijn vastgesteld dat de patiënt blijvend buiten bewustzijn is en er moet bewijs zijn dat de patiënt niet kunstmatig in leven zou willen worden gehouden in een dergelijke staat. Het is nu aan het gerechtshof in Milaan om te bepalen of in de Englaro-zaak aan beide criteria is voldaan.

Al eerder moest de anesthesioloog Mario Riccio, die op verzoek van de terminale MS-patiënt Piergiorgio Welby eind 2006 de beademing stopzette, zich na de dood van Welby verantwoorden

voor de medische tuchtraad van Cremona (1 februari 2007) en de rechtbank van Rome (23 juli 2007). De tuchtraad oordeelde dat er geen medisch-ethische regel was overtreden en de aanklacht in de strafzaak werd ingetrokken. Beide instanties erkenden het recht van een wilsbekwame patiënt om een levensverlengende behandeling te weigeren.

DE FOTO IS HELAAS  
NIET BESCHIKBAAR  
VOOR INTERNET

*Bij MS-patiënt Piergiorgio Welby werd eind 2006 de beademing stopgezet. Volgens de tuchtraad is er geen medisch-ethische regel overtreden.*

Giovanni Nuvoli, een patiënt die leed aan amyotrofe laterale sclerose (ALS), weigerde 16 juli 2007 kunstmatige vocht- en voedseltoediening. Naar aanleiding hiervan ontstonden in de media discussies of artsen aan dergelijke verzoeken gehoor zouden moeten geven. Nuvoli's behandelend arts respecteerde de wens van zijn patiënt. Acht dagen later stierf hij. De lijkschouwer stelde een natuurlijke dood vast.

## ONDERSCHIED

Onder invloed van deze zaken beginnen de Italiaanse media de laatste maanden onderscheid te maken tussen de verschillende typen beslissingen rond het levenseinde. Ze berichten niet meer van

'euthanasie' als het gaat over het stopzetten van een behandeling. Dit toont aan dat de invloed van de katholieke kerk op de Italiaanse maatschappij afneemt. De kerk is traditioneel sceptisch over de keuzemogelijkheid van patiënten over hun tijdstip van sterven. In de ogen van de kerk is vocht- en voedseltoediening ook geen medische behandeling, maar een vorm van 'basale zorg', vergelijkbaar met het wassen van de patiënt.

Ook medici laten zich niet onberoerd. De Italiaanse orde van geneesheren (waarvan alle Italiaanse artsen verplicht lid zijn) hield onlangs een nationale enquête over de praktijk rond het medisch handelen aan het einde van het leven. De (voorlopige) resultaten laten zien dat medische handelingen die het leven bekorten regelmatig worden uitgevoerd. In juni heeft de orde deze bevindingen gepresenteerd op een conferentie waar meer dan 150 vertegenwoordigers uit de gezondheidszorg, parlementsleden, hoogleraren en leden van het nationale bio-ethisch comité aan deelnamen. Tien jaar geleden was zo iets ondenkbaar geweest. ■

S. Moratti,  
verbonden aan de vakgroep rechtstheorie, juridische faculteit, Rijksuniversiteit Groningen

Correspondentieadres: s.moratti@rug.nl;  
c.c.: redactie@medischcontact.nl

Geen belangenverstrengeling gemeld.

## Referentie

1. Deze casus is een korte samenvatting van het hoofdstuk over Italië in het boek *Euthanasia and Law in Europe* van J. Griffiths, H. Weyers en M. Adams dat binnenkort verschijnt bij Oxford: Hart Publishing Company, 2008.